

## **ZNACZENIE TERENÓW ZIELENI W ŚWIADOMOŚCI MIESZKAŃCÓW TARNOWA**

### **THE IMPORTANCE OF GREEN IN THE MINDS OF THE INHABITANTS OF TARNOW**

**Marta Pisarek**

Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Biologiczno-Rolniczy, Katedra Agroekologii

---

W 2014 r. wykonano badania mające na celu określenie stanu wiedzy o terenach zielonych Tarnowa i świadomości w podejmowaniu decyzji dotyczącej zarządzaniem tymi obszarami. Kwestionariusz ankiety wypełniło 230 osób. Z przeprowadzonych badań wynika, że tereny zieleni są bardzo ważnym elementem miasta, dostrzeganym przez jego użytkowników, a wraz z wiekiem respondentów znaczenie zieleni jeszcze istotnie wzrasta. Społeczeństwo dostrzega głównie funkcję użytkową i estetyczną terenów zieleni. Mieszkańcy Tarnowa nie uczestniczą aktywnie w pracach na rzecz zielonych przestrzeni miasta. Akcje promujące zieleń w mieście są rzadko organizowane, a dodatkowo ich upowszechnianie nie jest w dostateczny sposób nagłaśniane. Decyzja o przekształcaniach terenów zieleni pod nowe inwestycje nie spotkała się z poparciem ludności, głównie kobiet. Osoby z niższym wykształceniem chętniej godzą się na taką przemianę terenów zieleni.

**Słowa kluczowe:** *zieleń miejska, Tarnów, świadomość ekologiczna*

In 2014 tests were performed to determine the state of knowledge on green areas Tarnow and awareness in decision-making concerning the management of these areas. The questionnaire filled 230 people. According to the research, green areas are a very important part of the city, perceived by its users, and with the age of respondents importance of green yet significantly increases. Society sees primarily utilitarian function and aesthetic greenery. Residents Tarnow do not participate actively in the work for green space of the city. Actions promoting greenery in the city are rarely held, and also their promotion is not sufficiently publicize. The decision on the transformation of green areas for new investments did not meet with the support of the population, mostly women. People with lower education more willing to agree to a change of greenery issued with one.

**Key words:** *urban greenery, Tarnow, environmental awareness*

## Wstęp

Tereny zieleni pełnią bardzo ważną funkcję we współczesnym mieście, a w przyszłości ich rola będzie tylko się zwiększała (Chojecka 2013). Według rankingu BIQdata, opracowanego na podstawie danych GUS, najbardziej zielonymi miastami w Polsce w 2013 roku były: Sopot (58,6% pow. miasta zajmuje zieleń), Zielona Góra (46,8%) i Katowice (46,2%). Ranking zielonych miast zamykał Tarnów (5,7%), Konin (5,5%), Łomża (4%) i Krosno (2%). Miastem z udziałem największej powierzchni zajmowanej przez parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej był Chorzów (22,2%), a następnie Siemianowice Śląskie (9,3%) i Bydgoszcz (8,4%). Na końcu uplasowało się Świnoujście (0,6%) (<http://biqdata.wyborcza.pl/sprawdz-czy-twoje-miasto-jest-naprawde-zieolne>). W Europie za najbardziej zielone i przyjazne miasta do życia uważane są Kopenhaga, Wiedeń i Zurych (Hulicka 2015).

W Tarnowie w 2015 r. zieleń urządzona stanowiła 1,8% powierzchni miasta i odsetek ten nie zmieniał się w ciągu ostatniej dekady (<https://bdl.stat.gov.pl>). Z danych uzyskanych z Urzędu Miasta wynika, że na jednego mieszkańca Tarnowa przypada 55 m<sup>2</sup> zieleni ogółem oraz 30 m<sup>2</sup> zieleni urządzonej w formie parków, skwerów, zieleńców, zieleni przyulicznej, ogrodów działkowych i cmentarzy. Podobna powierzchnia przypada na jednego mieszkańca Rzeszowa i Tarnobrzega (Czeraniowski i in. 2016).

## Cel badań

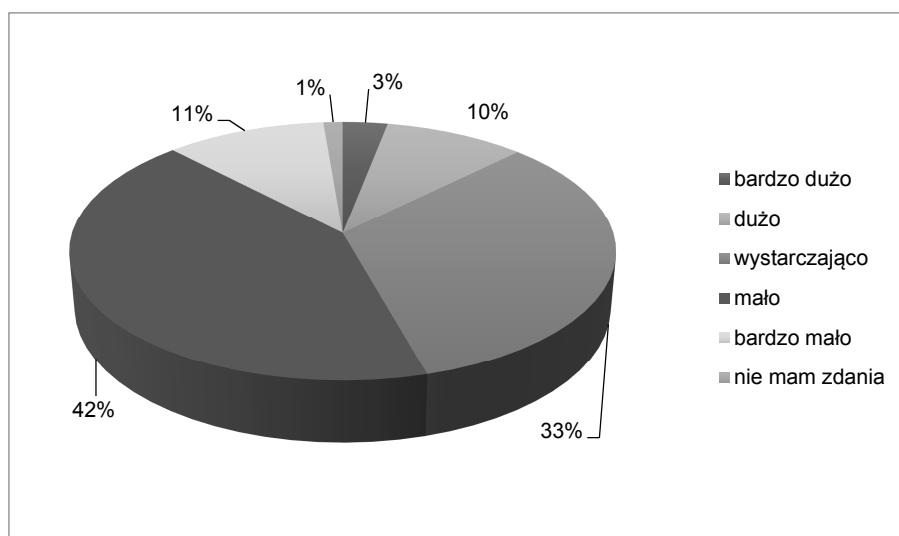
Celem badań było zapoznanie się z opinią pełnoletnich mieszkańców Tarnowa na temat znaczenia zieleni miejskiej, określenie stanu wiedzy o terenach zielonych i świadomości w podejmowaniu decyzji dotyczącej zarządzaniem tymi obszarami w aglomeracjach miejskich. Badania miały charakter wstępny, ale wyniki mogą być pomocne we wskazaniu kierunku rozwoju zieleni w Tarnowie.

## Materiał i metody badań

Badania ankietowe wykonano w 2014 roku. Kwestionariusz pomiarowy wypełniło 230 mieszkańców Tarnowa powyżej 18. roku życia (górną granicę wieku nie ustalano). Najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 18-25 lat. Wśród ankietowanych przeważały kobiety oraz osoby z wykształceniem średnim i wyższym. Wyniki badań opracowano statystycznie, używając programu STATISTICA 8.0 PL Stat-Soft. Wpływ zmiennych niezależnych (płeć, wiek, wykształcenie, zamieszkanie) na znajomość i znaczenie terenów zieleni badano za pomocą analizy  $\chi^2$  na poziomie istotności  $p=0,05$ . Ocenę siły związku między cechami ustalono za pomocą współczynnika kontyngencji C-Pearsona.

## Wyniki

W odpowiedzi na pytanie dotyczące oceny ilości terenów zielonych w Tarnowie, wyodrębniły się dwie grupy respondentów (ryc. 1). Pierwsza stwierdziła, iż w ich mieście jest za mało lub bardzo mało urządzonej zieleni (odpowiednio 42 i 11% osób), natomiast druga grupa ankietowanych, dostrzega wystarczającą ilość terenów zielonych (33%), a nawet (10%) twierdzi, że jest jej dużo.



Ryc. 1. Ilość terenów zielonych w Tarnobrzegu (% odpowiedzi, N=230), oprac. M. Pisarek

Zdecydowanie największą popularnością wśród mieszkańców Tarnobrzegu (tab. 1) cieszył się Park Strzelecki, który uzyskał aż 79% wskazań. Kolejnymi wyróżnionymi terenami był Park Sanguszków (50%), Góra św. Marcina (33%), Planty im. Józefa Jakubowskiego (27%) oraz Las Lipie (25%).

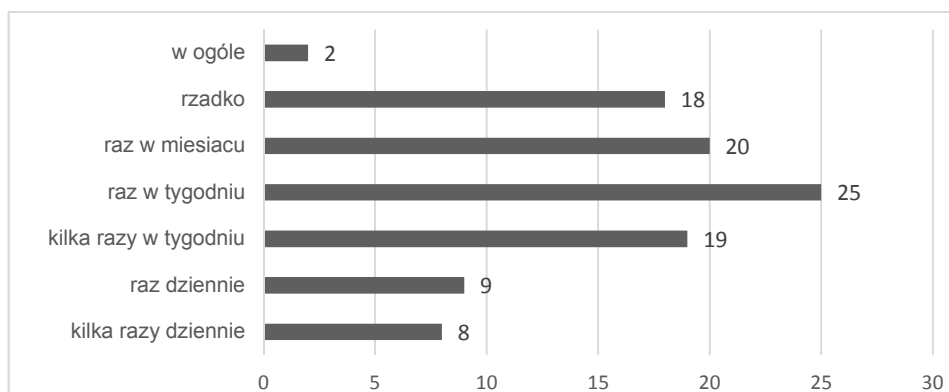
Tab. 1. Tereny zielone znane mieszkańcom Tarnobrzegu

Nazwa terenu zieleni	Pow. [ha]	Liczba wskazań	Udział [%]
Park Strzelecki	8,13	182	79,1%
Park Sanguszków	10,26	115	50,0%
Miejski Park Kultury i Wypoczynku na Górze św. Marcina	40,32	75	32,6%
Planty im. Józefa Jakubowskiego	2,28	62	27,0%
Park im. Eugeniusza Kwiatkowskiego	8,34	47	20,4%
Park Piaskówka	20,82	28	12,2%
Park Westerplatte	1,10	6	2,6%
Kantoria	2,12	5	2,2%
Park im. Wincentego Muchy	3	3	1,3%
Park w Zbylitowskiej Górze	3,80	3	1,3%
Park Legionów	2,49	2	0,9%
Skwery (ogólne wskazanie)	3,62	17	7,4%
Skwer Petofiego	0,25	17	7,4%
Skwer A. i J. Preiss	0,06	4	1,7%
Skwer A. i J. Piszów	0,06	2	0,9%
Plac Ofiar Stalinizmu	2,6	3	1,3%

Aleje z drzewami pomnikowymi	-	2	0,9%
Las Lipie	25,0	57	24,8%
Las Sośnina	21,25	20	8,7%
Las Chyzowski	17,0	3	1,3%
Rezerwat przyrody Debrza	9,5	9	3,9%
Zieleń osiedlowa	71,64	4	1,7%
Ogródki działkowe	176,0	6	2,6%
Cmentarze	33,1	1	0,4%

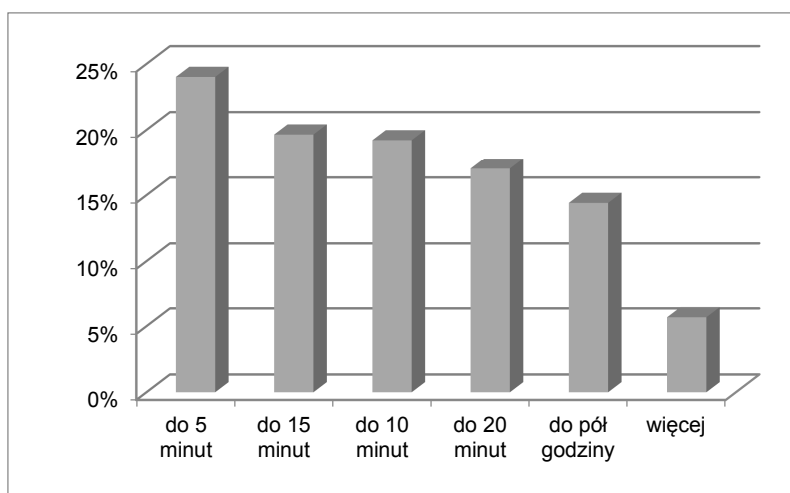
(Źródło: oprac. M. Pisarek na podstawie ankiet;  
[www.tarnow.pl/Miasto/Dla-mieszkanca/Ekologia/Zielone-Perly-Tarnowa](http://www.tarnow.pl/Miasto/Dla-mieszkanca/Ekologia/Zielone-Perly-Tarnowa))

Odpowiedzi na pytanie dotyczące częstotliwości korzystania z terenów zielonych rozkładały się w następujący sposób: 25% respondentów deklaruowało, iż odwiedza tereny zielone raz w tygodniu, a 19% nawet kilka razy w tygodniu. Co piąty mieszkaniec rzadko przebywa w terenach zieleni Tarnowa lub w ogóle nie spędza czasu w takim obszarze (ryc. 2). Z przeprowadzonych badań własnych wynika, że kobiety nie spędzały więcej czasu w terenach zieleni aniżeli mężczyźni.



Ryc. 2. Częstotliwość odwiedzania terenów zieleni Tarnowa (% odpowiedzi, N=230), oprac. M. Pisarek

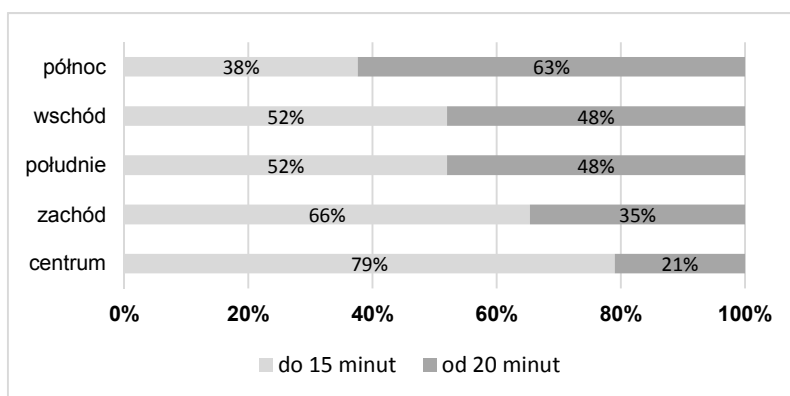
Czas dotarcia mieszkańców Tarnowa do terenów zielonych w ponad 80% przypadkach nie przekraczała 20 minut, w tym co czwarty ankietowany (24%), pokonując odcinek do wybranego zielonego obszaru, nie szedł dłużej niż 5 minut, 19% badanych 10 minut, a 20% – kwadrans. Natomiast 6% mieszkańców potrzebowało więcej niż 30 minut na dotarcie do najbliższej urządzonej zieleni (ryc. 3).



Ryc. 3. Czas dotarcia do terenów zielonych (% odpowiedzi, N=230), oprac. M. Pisarek

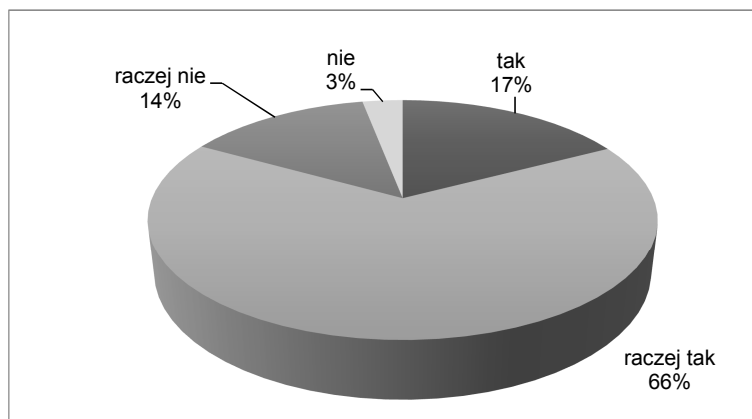
Alexander i in. (2008) podają, iż osoby mieszkające w pobliżu terenów zieleni odwiedzają zielony obszar codziennie, a osoby mieszkające w większej odległości od tych terenów korzystają z nich rzadziej. Ponadto autorzy wskazują odpowiedni czas dotarcia, który warunkuje częste korzystanie z zieleni. Jest to odległość graniczna, trzy minuty dojścia pieszo, równa się około 230 metrów.

W badaniach własnych wykazano, że miejsce zamieszkania determinuje czas dotarcia do terenu zieleni (ryc. 4). Osoby mieszkające w centrum miasta docierają najszybciej, pokonując trasę w niecałe 5 minut. W śródmieściu występuje dużo terenów zieleni urządzonej, m.in. najpopularniejszy według ankietowanych Park Strzelecki, Planty im. Józefa Jakubowskiego, Park Piaskówka oraz liczne skwerki, zieleńce, place zabaw. Najwięcej czasu (ponad 20 minut) muszą pokonać mieszkańcy północnej części miasta, gdzie występuje jedynie rezerwat przyrody Debrza oraz Stawy Krzyskie, które nie są ogólnodostępne (teren hodowlany, wejście za zgodą właściciela).



Ryc. 4. Czas dotarcia do terenu zieleni według rejonu zamieszkania miasta (% odpowiedzi, N=230), oprac. M. Pisarek

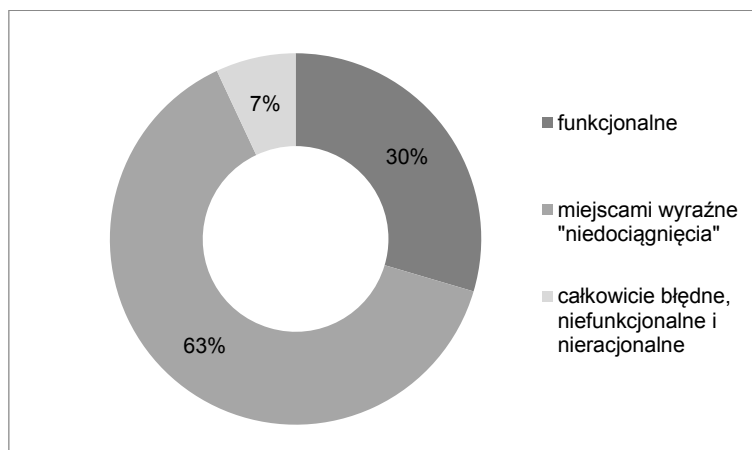
Innym czynnikiem decydującym o wyborze miejsca na wypoczynek, oprócz dostępności, jest również indywidualne poczucie bezpieczeństwa. Tarnowianie w obszarze zieleni miejskiej czują się bezpiecznie, w tym „raczej tak” – 66% ankietowanych, „tak” – 17%. Brak poczucia bezpieczeństwa odczuwa w sumie 17% badanych (ryc. 5).



Ryc. 5. Poczucie bezpieczeństwa w terenach zieleni Tarnowa (% odpowiedzi, N=230), oprac. M. Pisarek

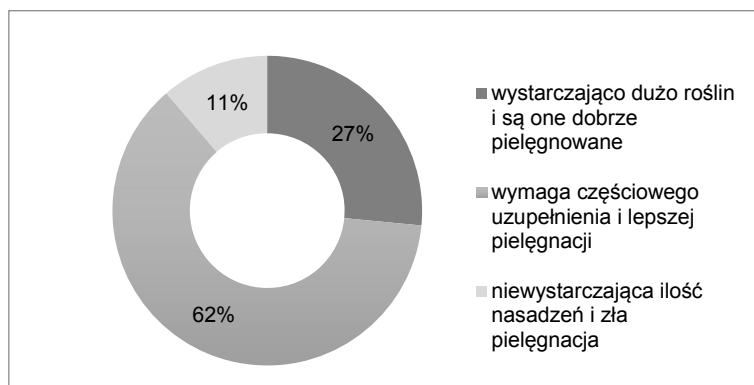
Zieleń ma działanie uspokajające, co zwiększa poczucie bezpieczeństwa. Badanie przeprowadzone na Uniwersytecie w Chicago dowiodło, że wprowadzenie terenów zieleni wśród budownictwa wielorodzinnego przyczyniło się do obniżenia liczby zachowań agresywnych wśród mieszkańców o 56% (Borowski 2011).

W kwestii oceny zagospodarowania terenów zielonych w Tarnowie, to 63% mieszkańców uznało, że na badanych obszarach istnieją niedostatki elementów towarzyszących zieleni. Natomiast 30% respondentów uważa, że tereny zielone są funkcjonalne. Z kolei, co 14 ankietowany (7%) wskazuje na całkowicie błędne i nieracjonalne zagospodarowanie (ryc. 6).



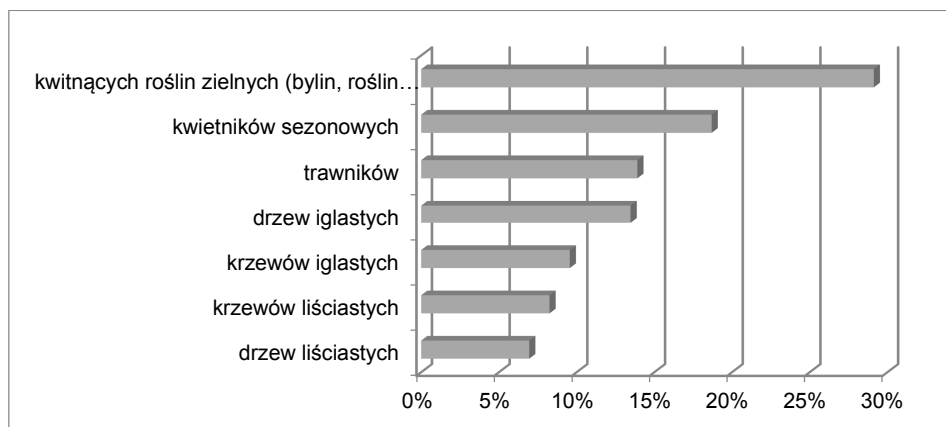
Ryc. 6. Ocena zagospodarowania terenów zieleni Tarnowa (% odpowiedzi, N=230), oprac. M. Pisarek

Wyniki badania dotyczące oceny stanu fitosanitarnego roślinności są zbliżone do oceny zagospodarowania terenów zieleni, gdyż te dwa zagadnienia wpływają na siebie. Respondenci zauważyli, że roślinność wymaga częściowego uzupełnienia i lepszej pielęgnacji (62% odpowiedzi). Prawie, co czwarty ankietowany uważa, że rośliny są w dobrym stanie kondycyjnym, natomiast 11% badanych zwraca uwagę na złą pielęgnację roślin w terenach zieleni (ryc. 7).



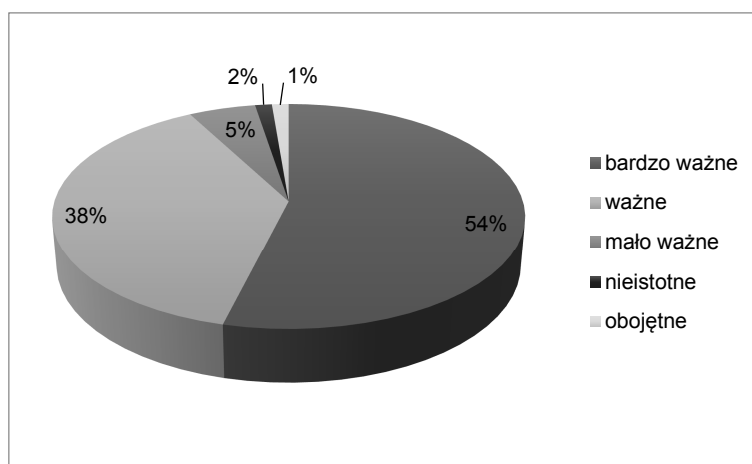
Ryc. 7. Ocena ilości zieleni Tarnowa (% odpowiedzi, N=230), oprac. M. Pisarek

Na ryc. 8 przedstawiono wskazania rodzaju roślinności, jakiej wg ankietowanych Tarnowian najbardziej brakuje w terenach zieleni. Respondenci wskazali, że są to w większości kwitnące rośliny zielne tj. byliny, rośliny jednoroczne (29%) oraz kwiatniki sezonowe (19%) i trawniki (14%). Brak drzew iglastych zauważa 13%, a liściastych 7% ankietowanych.



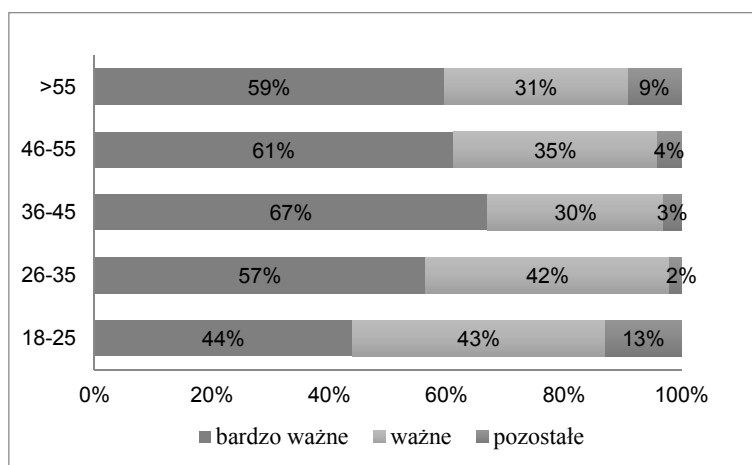
Ryc. 8. Wskazania na brak poszczególnych rodzajów roślinności w parku (% odpowiedzi, N=230), oprac. M. Pisarek

Tereny zielone Tarnowa dla mieszkańców są bardzo ważne, ponad połowa wskazała właśnie taką odpowiedź (54% osób), dla 38% są ważne. Natomiast niespełna 3% respondentów sądzi, że zieleń jest dla nich nieistotna bądź też obojętna (ryc. 9).



Ryc. 9. Znaczenie terenów zieleni dla mieszkańców Tarnowa (% odpowiedzi, N=230), oprac. M. Pisarek

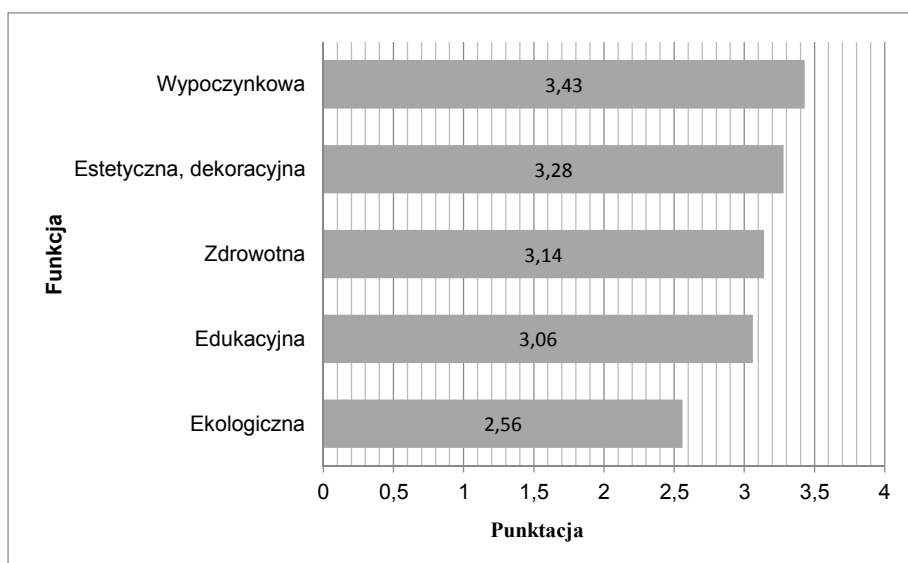
Z badań wynika, że wiek istotnie wpływa na świadomość znaczenia zieleni w mieście ( $p=0,01$ ). Szczególnie jest to widoczne w przedziale 26-55 lat (ryc. 10).



Ryc. 10. Znaczenie terenów zieleni według wieku (% odpowiedzi, N=230), oprac. M. Pisarek

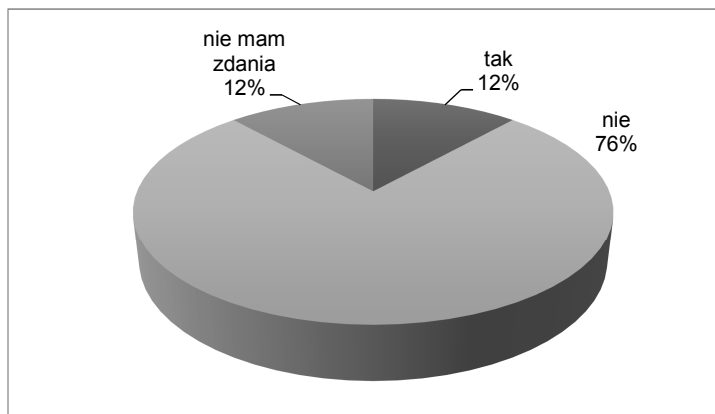
Zieleni miasta tworzona jest z myślą o mieszkańcach, aby zapewniała, jak wskazali respondenci, funkcje wypoczynkową, estetyczną, dalej zdrowotną, edukacyjną, a na końcu ekologiczną. Dla większości tarnowian tereny zieleni nie są cennym elementem systemu przyrodniczego miasta, ale cieszą się uznaniem, głównie ze względów użytkowych, są bowiem miejscem wypoczynku i spotkań oraz dekoracją miasta. Badania Błaszczyk i Kosmala (2008) oraz Szumacher i Ostaszewskiej (2010) potwierdzają uzyskany wynik. Funkcja wypoczynkowa była najistotniejsza dla użytkowników wybranych parków i ulic Warszawy, a najmniej ważna okazała się funkcja ekologiczna.





Ryc. 11. Najważniejsze funkcje zieleni wg respondentów (0 – brak znaczenia, 4 – bardzo duże znaczenie), oprac. M. Pisarek

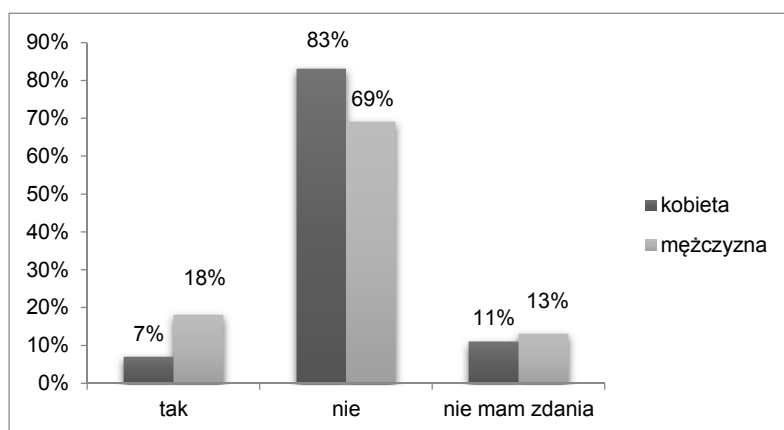
Mieszkańcy Tarnowa w większości deklarują, że nie zezwoliliby na wybudowanie parkingu czy centrum handlowego kosztem zieleni miejskiej (76% respondentów udzieliło przeczącej odpowiedzi). Dla 12% ankietowanych nowa inwestycja byłaby ważniejsza niż istniejące tereny zieleni. Podobny odsetek nie ma zdania w tej kwestii (ryc. 12). Obecnie coraz częściej lokalna społeczność aktywnie sprzeciwia się próbom likwidacji terenów zieleni z ich najbliższego otoczenia ([www.twoja-praga.pl/info/informacje/3470.html](http://www.twoja-praga.pl/info/informacje/3470.html); Jaszczak, Antolak 2015).



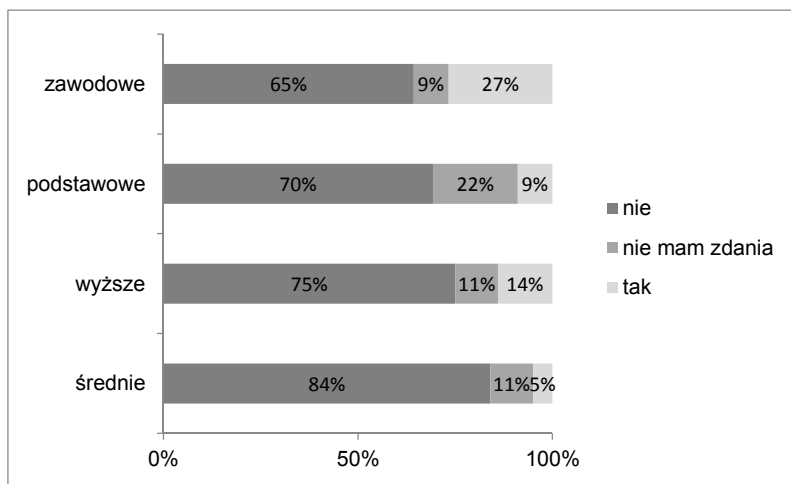
Ryc. 12. Przekształcenie terenów zielonych w celu nowych inwestycji publicznych, oprac. M. Pisarek

Bardziej zdecydowanymi przeciwnikami przekształcania terenów zieleni pod inwestycje budowlane były kobiety niż mężczyźni ( $p=0,016$ ) i to bez względu na wiek (ryc. 13). Może być to spowodowane znaczną wrażliwością charakteryzującą płęć żeńską i zwiększoną potrzebą kontaktu z naturą. Osoby z niższym wykształce-

niem były w większym stopniu skłonne do budowy nowego parkingu lub centrum handlowego kosztem terenu zieleni (ryc. 14). Również osoby młodsze zgadzały się chętniej na realizację nowego przedsięwzięcia kosztem terenu zieleni. Decyzja ta może wynikać z braku świadomości negatywnych skutków utraty zielonych, naturalnych przestrzeni w mieście. Wydaje się, że dla władarzy miasta i mieszkańców nadrzędnym celem powinno być pokrycie planami miejscowymi jak największej liczby obszarów zieleni. Dzięki temu zostaną poddane ochronie cenne tereny ze względu na posiadane wartości i ich znaczenie.



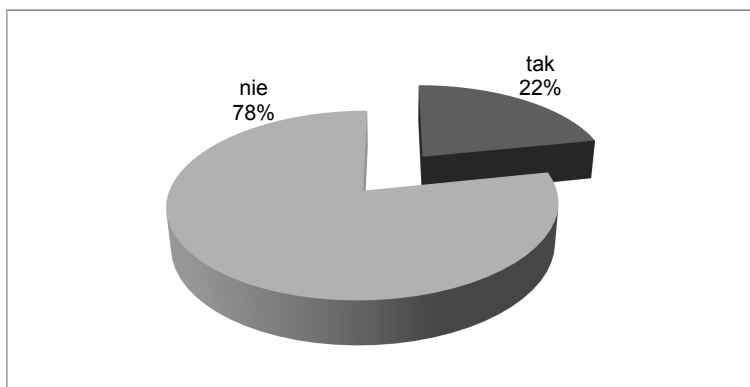
Ryc. 13. Zgoda na realizację nowej inwestycji publicznej kosztem terenu zieleni wg płci, oprac. M. Pisarek



Ryc. 14. Zgoda na realizację nowej inwestycji publicznej kosztem terenu zieleni według posiadanego wykształcenia, oprac. M. Pisarek

Zdecydowana większość osób (78%) z własnej woli nie poświęciłaby czasu i środków finansowych na rozwój i pielęgnację zieleni (ryc. 15). Ponadto zakładanie i pielęgnację zieleni uważają za obowiązek miasta i podkreślają, że płacąc podatki w pośredni sposób włączają się w pomoc. Wiele osób nie podjęłoby się tego zadania.

nia tłumacząc, że brak im doświadczenia, a wykwalifikowane osoby są już zatrudniane. Następnym powodem jest opinia, że tarnowskiej zieleni niczego nie brakuje lub istnieje wiele ważniejszych inicjatyw, które powinno się wspierać. Docenienie roli zieleni w mieście i potrzeba spędzania w niej czasu jeszcze nie skłania społeczności do samodzielnej pomocy w rozwoju tych terenów.



Ryc. 15. Struktura wypowiedzi respondentów dotycząca zaangażowania własnego czasu i funduszy w celu lepszego funkcjonowania terenów zieleni Tarnowa, oprac. M. Pisarek

Co piąty respondent deklaruje aktywny udział w inicjatywach na rzecz zieleni miejskiej. Część z nich zadeklarowała swą pomoc przeznaczając na ten cel wyłącznie wolny czas, pozostali pragnęli pomagać zarówno materialnie jak i poprzez poświęcanie swojego czasu. Zwolennicy czynnego wsparcia podkreślali ważność funkcji zieleni w mieście dostrzegając w tych terenach miejsce odpoczynku oraz zabawy dla swoich pociech, rezerwuuar bogactwa gatunkowego, a także, jak jeden z ankietowanych trafnie zauważył, tereny zieleni to nie tylko teraźniejsza inwestycja, lecz długoterminowa dla przyszłych pokoleń.

Respondenci wyodrębnili wszystkie elementy, które ich zdaniem są kluczowe przy zmianie i lepszym funkcjonowaniu istniejących terenów zieleni w Tarnobrzegu. Ankietowani wyróżnili 3 główne zadania (ponad połowa ankietowanych): zmodernizować ścieżki dla pieszych i rowerów – 59% badanych; efektywniej pielęgnować zielen (57%) oraz sukcesywnie zwiększać obszary zieleni miejskiej (53%). Najczęściej samodzielnie wpisana odpowiedź przez respondentów (tab. 2), to potrzeba zaprojektowania parku specjalnie przystosowanego dla zwierząt lub wybiegu dla psów (4 wskazania na 10 wpisów).

Tab. 2. Zadania warunkujące efektywniejsze funkcjonowanie zieleni miejskiej, oprac. M. Pisarek

Lp.	Zadanie	odpowiedzi [%]
1.	inne	5
2.	zakazać wprowadzania psów do parków	30
3.	wprowadzać nową małą architekturę	31
4.	zlikwidować bariery architektoniczne dla niepełnosprawnych i wózków dziecięcych	38
5.	lepiej dbać o towarzyszącą infrastrukturę	40

6.	wprowadzać zieleń sezonową na terenach pozbawionych roślinności	40
7.	wprowadzać więcej zieleni sezonowej, kwietników w parkach i skwerach	45
8.	zwiększyć obszar zieleni	53
9.	lepiej pielęgnować istniejącą zieleń	57
10.	zmodernizować ścieżki dla pieszych i rowerów	59

Z badań Jankowskiego i in. (2013) wynika, że dla 95% użytkowników parków miejskich niezbędnym elementem zagospodarowania jest plac zabaw dla dzieci. Największymi zwolennikami lokalizacji placów zabaw na terenie parków były kobiety w wieku 35 lat.

Władze miasta powinny uświadamiać społeczeństwo – użytkowników terenów zieleni o roli obywateli w kształtowaniu zieleni miejskiej i spełnianych przez nią funkcji oraz zachęcać do współdziałania i współdecydowania o losie zielonej przestrzeni miasta (Gajdek i in. 2015). Obecność i rozwój terenów zieleni w strukturze miasta jest skonstruowany dla lepszej jakości życia mieszkańców (Chojacka 2014, Michniewicz-Ankiersztajn 2014). Niestety nie każda jednostka jest tego świadoma, dlatego ważne jest w zrozumiały sposób docieranie z informacją do obywatela (Trzaskowska 2015). W tym celu w wielu już miastach w Polsce organizowane są bardzo ciekawe inicjatywy i akcje promujące tereny zieleni (Staroszczyk i Skowrońska 2008). W Tarnowie 94% ankietowanej społeczności nie miała styczności z projektami edukacyjnymi dotyczącymi roli terenów zieleni. Jednakże w mieście organizowane były następujące inicjatywy:

- akcja Qpa rozpoczęta w 2009 roku, dotycząca generowania pozytywnych nawyków mieszkańców Tarnowa, aby sprzątać nieczystości pozostawione przez swoje czworonogi na terenach zieleni i tym samym polepszać wizerunek miasta. Aktualnie akcja nie funkcjonuje z powodu braku funduszy w budżecie miasta;
- wydawanie ulotek edukacyjnych „Zielone perły Tarnowa”, opisujących miejsca o szczególnych walorach przyrodniczych znajdujące się na terenie miasta;
- od kilkunastu lat, co roku organizowany jest konkurs na najpiękniejszy ogród i balkon „Zielony Tarnów” przez wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony środowiska UMT. Założeniem konkursu jest pobudzenie aktywności mieszkańców, zwiększenie dbałości o środowisko przyrodnicze i wykształcenie poczucia współodpowiedzialności za swoje najbliższe otoczenie;
- ogólnopolska akcja „Drzewko za butelkę” w ramach programu „Odpowiedzialność i troska”, adresowana szczególnie do dzieci i młodzieży. Koordynatorami są Zakłady Azotowe w Tarnowie-Mościcach oraz Branżowa Organizacja Odzysku. W 2011 r. za zebrane butelki posadzono 450 drzewek (Prochot-Józefów i Słomska 2011).

Ponadto należy zaznaczyć, że wśród popieranym przez mieszkańców projektów finansowanych z budżetu obywatelskiego w 2016 roku po raz pierwszy na liście wybranych do realizacji znalazły się przedsięwzięcia związane z terenami zielonymi (tab. 3).

Tab. 3. Lista projektów ogólnomiejskich wybranych do realizacji (wg kodów) w 4. edycji Budżetu Obywatelskiego w Tarnowie w 2016 roku (Źródło: [www.tarnow.pl/Miasto/Budzet-Obywatelski-2016#sthash.GXD61oIA.dpuf](http://www.tarnow.pl/Miasto/Budzet-Obywatelski-2016#sthash.GXD61oIA.dpuf))

Lp.	Kod projektu	Nazwa projektu	Kwota na realizację projektu (zł)
1.	07	Nowy blask Parku Sanguszków	600 000
2.	08	Sadowiczka – aktywny wypoczynek	700 000
3.	09	Park Biegowy Marcinka – Realizacja II Etapu Budowy	220 000
4.	10	Międzyosiedlowe Centra Aktywności Senioralnej 2016	240 000

### Wnioski

Analiza wyników badań własnych skłania do stwierdzenia, że:

1. Tereny zieleni są bardzo ważnym elementem miasta, dostrzeganym przez jego użytkowników, a wraz z wiekiem respondentów, znaczenie zieleni istotnie wzrasta.
2. Społeczeństwo dostrzega głównie funkcję użytkową i estetyczną terenów zieleni. Dla nich najmniej istotna jest funkcja ekologiczna.
3. Mieszkańcy Tarnowa nie uczestniczą aktywnie w pracach na rzecz zielonych przestrzeni miasta.
4. Decyzja o przekształcaniach terenów zieleni pod nowe inwestycje nie spotkała się z poparciem mieszkańców, głównie kobiet. Osoby z niższym wykształceniem oraz młodsze chętniej godzą się na takową przemianę terenów zieleni.

### Bibliografia

- Alexander Ch., Ishikawa S., Silverstein M., Jacobson M., Fiksdahl-King I., Angel S. (2008). *Język wzorców. Miasta-budynki-konstrukcja*. Gdańsk: Gdańskie Wyd. Psychologiczne.
- Błaszczak M., Kosmała M. (2008). *Społeczne znaczenie zieleni ulicznej i jej wpływ na ocenę możliwości użytkowania przestrzeni*. „Nauka Przyroda Technologie”, t. 2, z. 4, [www.npt.up-poznan.net/tom2/zeszyt4/art\\_29.pdf](http://www.npt.up-poznan.net/tom2/zeszyt4/art_29.pdf)
- Borowski J. (2011). *Bezcenne drzewa*. „Mój piękny ogród”, 7/2011.
- Chojecka A. (2013). *Zieleń miejska jako wielofunkcyjna przestrzeń publiczna ma przykładzie Parku Śląskiego*. „Teki Kom. Arch. Urb. Stud. Krajobr.” – OL PAN, IX/2.
- Chojecka A. (2014). *Znaczenie terenów zielonych w przestrzeni publicznej oraz ich wpływ na jakość życia miejskiego*. „Rynek-Społeczeństwo-Kultura”, 1(9).
- Czerniakowski Z.W., Pisarek M., Patoczka P., Gargała-Polar M. (2016). *Struktura terenów zieleni urządzonych w wybranych miastach Podkarpacia*. „Problemy Ekologii Krajobrazu”, Vol. 42.
- Gajdek A., Wąsowicz-Duch A., Miarecka A. (2015). *Znaczenie partycypacji społecznej w kształtowaniu krajobrazu miasta Rzeszowa*. [w:] Malikowski M., Palak M., Halik J. (red.). *Zmiany w przestrzeni współczesnych miast*. Rzeszów: Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Hulicka A. (2015). *Miasto zielone – miasto zrównoważone. Sposoby kształtowania miejskich terenów zieleni w nawiązaniu do idei Green City*. „Prace Geograficzne”, z. 141.
- Jankowski K., Sosnowski J., Wiśniewska-Kadaján B., Truba M., Herda D. (2013). *Organizacja wypoczynku i rekreacji na terenach zieleni miejskiej*. „Zesz. Nauk. Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Seria Administracja i Zarządzanie”, z. 98.
- Jaszczak A., Antolak M. (2015). *Tożsamość krajobrazu a przestrzeń społeczna*. „Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego”, nr 28.

- Michniewicz-Ankiersztajn H. (2014). *Rola zieleni w kształtowaniu przestrzeni miast europejskich w kontekście jakości życia ich mieszkańców*. „Journal of Health Sciences”, t. 4(13).
- Prochot-Józefów A., Słomska A. (2011). *Raport o stanie miasta za 2011 r.* Urząd Miasta, Tarnów.
- Staroszczyk J., Skowroński A. (2008). *Prośrodowiskowe kształtowanie terenów zielonych – propozycje dla dzielnicy Ursynów m. st. Warszawy*. „Studia Ecologiae et Bioethicae”, t. 6.
- Szumacher I., Ostaszewska K. (2010). *Funkcje parków śródmiejskich w opinii przyrodników i użytkowników – przyczynek do dyskusji*. „Problemy Ekologii Krajobrazu”, t. 27.
- Trzaskowska E. (2015). *Ochrona różnorodności biologicznej w miastach jako jedna z zasad wdrażania zrównoważonego rozwoju*. Studia Miejskie, t. 19.
- <http://biqdata.wyborcza.pl/sprawdz-czy-twoje-miasto-jest-naprawde-zieolne>, [dostęp 14.02.2017].
- <https://bdl.stat.gov.pl>, [dostęp 14.02.2017].
- <http://www.tarnow.pl/Miasto/Dla-mieszkanca/Ekologia/Zielone-Perly-Tarnowa>, [dostęp 14.02.2017].
- [www.tarnow.pl/Miasto/Budzet-Obywatelski-2016#sthash.GXD61oIA.dpuf](http://www.tarnow.pl/Miasto/Budzet-Obywatelski-2016#sthash.GXD61oIA.dpuf), [dostęp 14.02.2017].
- [www.twoja-praga.pl/info/informacje/3470.html](http://www.twoja-praga.pl/info/informacje/3470.html), [dostęp 14.02.2017].